

Megjelenik mindennap a délutáni órákban.

Előfizetési díj:
Egész évre 12 ft, félévre 6 ft, évkönyvre 3 ft o. é.

Helyben előfizetheti Demjén L. és Keresztély Pál urak kereskedésében, hol egyes számok is kaphatók.

Szerkesztői szállás: belső-tordajozsa 122. sz.
Kiadó-hivatal: A tanácsház mellett, az emelet hátsó részében.

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASZATI NAPILAP

Pest, június 4-én.

— A közoktatási tanács ünnepélyes megnyitása (Június 2-án) d. e. 11 órakor ment végbe az egyetem kisebb termében. **Pauler** Tivadar vallás- és közoktatási miniszter üdvözlő az egybegyűlt közoktatási tanácságokat, előre is köszönetet mondván, a miért őt nehéz pályáján tanácsokkal segíteni egybegyűlték. A közoktatási tanács eszméjét olyképen tünteti föl, mint a mely nem valami új, hanem már Mária Terézia korában létezett, s azóta közoktatásügyi dolgokban szakadatlanul s újból-újból kiegészítve folytatá működését az udvari kancellária mellett is, míg megszűnven a dikasztériális kormány-rendszer, az egész nevelésügy a felelős közoktatási miniszter kezébe került. A két évtizeden keresztül fennállott abszolút kormány idejében Ausztriában ismét létesített a közoktatási tanács intézménye s bold. Eötvös báró ezt hazánkban is iparkodott meghonosítani. Szólv örül annak, hogy ő azt, mit nagynevű elődje tervezett, létesíthette. Utalva arra, hogy sok a teendő, hogy a magyar nemzet létfenntartása érdekében a lehető leggyorsabban kénytelen a kulturálmok sorában helyet foglalni, hivatkozva a történet tanúságára, bebizonyítja a miniszter, hogy oly sok a teendő, hogy azt egy ember, bár a felelősség sulya őt terheli, nem győzi. Vakmerőnek nevezi azon embert, ki állítja, hogy mindenhez ért, hogy neki nincsen szüksége a szakferfiak tanácsának meghallgatására. Ismétellen kikérve a tanács támogatását a közoktatásügyi tanácsot megalakulnak jelenté ki. (Eljenzés.)

Horváth Mihály elnök ezután részletezte a közoktatásügyi tanács teendőit, mellesleg a sajtó által a közoktatásügyi tanács feladatáról történt nyilatkozatokat cáfolta, végül a közoktatásügyi tanács fontos feladataira figyelmeztetvén, kéri a tanács tagjait, hogy elméleti és gyakorlati ismereteikkel támogassák, s hogy az ügyrend elkészítésére nézve határozzanak. A megállapodás abban történt, hogy kiküldetett egy héttagú bizottság, melynek Dulánszky tanácsos indítványára kötelezőségét vétele a tervezet kinyomtatni s a tanács tagoknak tanulmányozás végett kiadni. Elnök indítványára a készítenő ügyrend-tervezet előbb a szakosztályban határozatott tárgyalandónak. A bizottság tagjai közt van Toldy, Zichy, Than, Stojanovics és mások. A szakosztályok megalakításával egyes tagok bizáltak meg. És pedig: 1) az egyetemi szakosztályt alakító gyűlésre Toldy hívja meg, 2) a műegyetemet: Stoczek, 3) a középtanodait: Hunfalvi, 4) a népiskoláit és tanítóképezőket: Zichy.

Kautz Gyula indítványozta, hogy a közoktatási tanács ülései nyilvánosak legyenek. Ezen indítvány az ügyrendet készítő bizottsághoz utasítatik. A közoktatási tanács pecsétjéről illetőleg a vallás- és közoktatásügyi miniszter kijelenti, hogy annak elkészítését magára vállalja. — Az ülések ezzel vége lön.

Vasuti tanfolyam.

Pest, jun. 3.

Végre valahára tette válhat a közóhaj, mely egy magyar vasuti tanfolyam felállítását tárgyában egy a sajtó, mint illetékes körökben oly sok ízben nyilvánított: a pesti kereskedelmi akadémia a jövő iskolai év kezdetével (október elején) egy hat óra terjedő vasuti üzleti tanfolyamot készülni szervezni.

Örömmel vesszük e hírt, de lehagol ama körülmény, hogy az ügyet ismét csak magánintézet karolta fel.

A felhívás oly szellemben van írva, melyből nem tudjuk kibetűzni: hogy ez intézet ugy és olyformán fogja-e a tanfolyamot nyitni, mint a hogyan annak tulajdonképp létesülnie kellene.

Ha a tanfolyam csak szakmai lesz, már célzó tévesztett! —

Mi nemcsak szakembereket, hanem nemzeti igényeinknek teljesen megfelelni képes egyéneket óhajtunk egy felállítandó tanfolyam által nyerni; már pedig ugy látszik, hogy éppen e külsőséget nem akarja a nevezett intézet felismerni.

A már idézett felhívó-körirat azt mondja, hogy a tanítási nyelv főleg magyar lesz. Köszönjük a szép ígéretet, de vajon beteljesül-e? Egy vasuti tanfolyam, mely ma az ország szívében: Pesten állítatik fel, „fel-tétlenül” és kizárólag magyar nyelven kell, hogy előadja az e szakmába vágó tantárgyakat; ha a fennebbi ígéret csak „ígéret” marad, a német nyelv használata által anyanyelvünk elhanyagolását és elnyomtatását fogja eredményezni.

Nem csupa pártédek készlet bennünket mindezek nyilvánítására, szigorú bírálatra; megszoktuk ugyanis egy idő óta azt, hogy vajmi gyakran csak „czégerül” használják a nemzeti érdekeknek hízogó ígéreteket, s többen tartanak attól, hogy az új tanfolyam ismét csak németeket fog kiképezni, s így csak a német szellem malmára hajtáná a vizet.

E tanfolyam létesítése az illető (hazai) vasutak igazgatóságainak anyagi és szellemi támogatásától tételt függővé; ebben mi egy biztosítékot vélünk feltalálni a hazafias irány megtartására.

A tervezet kész, de a vasuti igazgatóságok illetékes bírálatai alá fog még kerülni; főbb pontjai ezek:

A tanfolyam október elejétől márczius végeig tart, mindennap este 5 órától 8-ig.

Felvételnek: 1) a fogymásiumot, főrealtanodát, vagy kereskedelmi akadémiát jó sikerrel végzett ifjak; 2) olyanok, kik bizonyítványok birtokában nincsenek, de a 18-ik élet meghaladták, s a szellemi érettség azon fokát tanusítják, mely az 1. alatt felsoroltaktól várható; 3) vasuti gyakornokok és hivatalnokok. A tandíj 50 ft, mely 2 előleges részletben fizetendő.

A tanfolyam végén letett vizsgák az eddig szokásos vasutgyakornoki vizsgák helyébe lépnek, és a vizsga jó sikerrel letétele, vasuti állások betöltésénél előnyű fog szolgálni.

Az előadások 4 szakra terjednek: I. az általános vasuti szolgáltatásra, II. a szállítási szolgáltatásra (kereskedelmi üzlet), III. a közlekedési szolgáltatásra (forgalom), IV. a távirati szolgáltatásra. Az órarendből kivethető, hogy a naponta 3 órából, hetenként 5 óra a II. és III-ik, 4 óra az I. és IV-ik szakma tanítására fordítatnék.

A körlevélben a főbb szakmákba vágó egyes teendők részletezve vannak kiűntetve, miből kivehetjük, hogy maga a tanterv is hiányos szerkesztett. A bécsi vasuti üzleti tanfolyamon előadják a statisztikát és vasuti földrajzot is; véleményem szerint — főleg az utóbbit — feltétlenül szükséges volna a tervbe felvenni.

A részletes beosztás is sok kívánni valót hagy fenn, a meennyiben oly tárgyak vételek fel egyik vagy másik szakba, melyek szorosan nem oda, hanem más szakhoz tartoznak. Ez természetesen oly hiha, mit orvosolni kellene. A bécsi vasuti tanfolyam tanrendje mindenestre célszerűbben van berendezve és messzehaladóbb, mint a pesti.

Tanároknak magasabb üzleti hivatalnokok fognak felkérteni, kik mellé segédtanárok (helyettesek) is neveztetnek ki.

Soraimat a „Közp. vasuti és közl. Közlöny” szavaival végzem: „Elvárjuk tehát vasuti igazgatóságainktól, hogy a mint egyrészt nem fognak késni ezen nagy horderejű igazán szükséges intézmény létrejöttéhez tehetségek szerint, és a célnak megfelelőleg szellemi és anyagi támogatásukkal járulni: ép’ ugy nem fognak megelégedezni, kellek előle gondoskodni arról, hogy ezen az ő támogatásuk által létrejött intézménynek a nemzeti igények teljesen megóvassanak.”

Csikváry Jákó.

Türr levele a kolozs-dobokamegyei tank. néptanítók egyeténék Kolozsvárrt.

Örömmel értesülünk legutóbb hozzánt intézett leveleiből, hogy az idej, téli tanfolyamban 9 községben 10 tanító által összesen 355 felnőtt oktatott, s hogy a jövő ősszel a felnőttek oktatását már mintegy 60 községre szándékoznak kiterjeszteni, mi összesen 3534 fnyi költséget igényelne, mely összegből azonban reményelhető bevételekből mintegy 1000 frtot képes lenne a t. egyetel önmaga fedezni.

Az idej költségek fedezését illetőleg már kellő lépéseket tettünk a m. kormányánál; ide mellékelve pedig ugyanezen czélból kétszáz forintot küldünk a „Népköztanítók kör” részéről a t. egyetel rendelkezésére, kérvén egyszermind, hogy az összeg hovaforításáról bennünket annak idején értesíteni sziveskedjenek. Ugy szintén a jövő tanfolyam beküldött költségtervére vonatkozólag történhet módosításokat, kiváltképen a bizton reményelt jövedelmek netáni növekedését, mire nézve minden módot megkísérteni ajánlunk, még szeptember hó folytán hozzánt beforjeszteni el ne mulasszák; addig is előre ígervén, hogy körünk a t. egyetel a felnőttek oktatásában gyámolítani s lehetőleg segíeyezni fogja.*)

Végül: fölösleges volna oly egyetelt további tevékenységre bízdanunk, mely oly jól megérté a korszellem hívó szavát és oly lelkesen felkarolta a felnőttek oktatásának ügyét, mint az igen tisztelt néptanítók egyetel. E helyett fogadják részünkről szivesen ho elismerésünk és nagybecsülésünk érdemlett őszinte kifejezését.

Pest, 1872. május hó 8-án.

Türr István.

Legujabb táviratok.

Bécs, jun. 3. A bir. tanács mai ülésében a belügyminiszter emel szót; utal a csehországi elemi csapásra, és azon nyilatkozatot teszi, hogy a kormánynak szendéka: a bir. tanács igénybevételével segítséget nyújtani a szerencsétlenség által sújtottaknak. Felolvassa a csehországi helytartó körülményes jelentését ama szomorú részletekről, melyeket az elárasztott terület beutazása alkalmával látott. A miniszter hangsúlyozza a minden oldalról felébredt rokonszenvet és az áldozatkész jótékonsági érzületet. Felemlíti Ö Felsége adományozását (tetszés); valamint a cs. család és a népesség minden rétegéből nagyszámú személyek adakozásait. Megemlíti még, hogy a miniszter tanács, a csehországi helytartó kívánatára, a bir. pénztriból azonnal rendelkezésre adott 200,000

*) Még ezelőtt is küldött az igen tisztelt kör 100 frtot.

Közlő.

frtot. A miniszter megemlékezik továbbá Bécs bir. főváros adakozásáról és a sajtó buzgalmáról, és azt mondja, hogy a szükség enyhítésére már tetemes segítség küldött, még azonban sokat kell tenni, hogy a csapás sulya lehetőleg enyhíthessék. Mihelyt a károk becslése beérkezend, a kormány előterjesztményt adand be a házbán. (Élénk helyeslés.)

Prága, jun. 3. A „Bohemia” ugy hallja, hogy a lapoknak Ferdinand császár egészségi helyzetére vonatkozó hírei tulzottak. — Ferdinand császár 20,000 frtot adott az árvízkarosultak javára.

München, jun. 3. Az egyetemi tanács elhatározta, hogy nem fogadja el a budgetben az egyetem alapítási ünnepélyére felvett összeget azon esetre, ha annak hovaforítása az országgyűlés azon óhajához kötetik, hogy az egyháztörténelem és bölcsészet tanszékeire infallibilista tanárok hívassanak meg. A cultusminiszter, állítólag, kinyilatkoztatta, hogy az összeget más feltétel mellett nem szolgáltatja ki, minek folytán a jubileum ünnepélye kétséssé válik.

Lapszemle.

A „Reform” egy fusió thémáját veti fel gondolkodási anyagul, melyről beszélni 5—6 hét múlva s talán érdekében tenni is lehet. Ez abban állana, hogy a „baloldalon levő” jelesebb képességek munkaerejüket, mely most meddón tagadó álláspontjukon holt tökéekint hever, az országnak följajlák. Ministeriumunk sem olyan, hogy némi újítás hasznára ne váljék; számos ágában a közéletnek elfér egy hozzáértő ember; a többi pedig, a ki a parlamentben kívánná érvényesíteni munkaerjét, törekvéseit, vinné át a másik táborba, a hol érvényesítenie sikerülhet. Ennek indoka pedig főkép, az hogy néhány oly választás még, mint a mostni, erkölcselenteli, szegényíti az országot, s a közjogi oppositio minden haladást akadályoz s ellene a jobboldalnak csak a pártfegyelmet lehet és kell fegyverül vennie, ha a reud és esend teljes felbomlását nem akarja.

A „P. Lloyd” a közelebb megjelent és többször felemlített „Öt év története” című munkáról, szölv, azt inkább krónikának, mint történelmi műnek nevezi, mely azonban tárgya által érdekes és oktatólag hat, s egyidejűleg bizalommal tölti el az olvasót Magyarország jövője iránt. E végből — ugymond — csak a multba kell visszapillantannunk. Miként 1867-ben, egy 1790—91-ben is kimondatott Magyarország függetlensége 10 évi abszolutismus után, de 1790-ben csak általános, hangzatos, phrazisokban, mint ez az első francia forradalom alatt divolt, s a következmény 40 évi pangás volt. Még hosszú évek sorának kellett lefolyni, míg végre 1867-ben szabatos törvényekben a legcsekélyebb részletkéig megállapított. Magyarország állami önállósága s az azóta lefolyt 5 év már nagy haladást jelez a közélet minden szakáiban, bizonyítja, hogy hazánk az érett férfikort érte el, mely többé semmit sem kockáztat, de biztosan halad győzelemről győzelemre.

Az „Ung. Lloyd” két okból fontosnak tekinti az általános védőkezelettség behozatalát Franciaországban. Először, mert Franciaország ezáltal ismét fontos tényező lesz az európai politikában; másodszor azért, mert az új hadrendszer teljes életbeléptetésére legalább 10 év kiváratlva, remény nyílik a békének hosszabb ideig való fentartására.

Pulszky Ferenc gyöngyösi választóihoz.

(Vége.)

Mi nem akarunk elválni azoktól, kikkel egybefüzt háromszázados történelem. Kezet nyújtottunk szomszédainknak, kiegyezkedtünk a horvátokkal, a nemzetiségi törvény által megadjuk a nemzetiségeknek mindazt, mit nekik a haza veszélyeztetése nélkül megadni lehet. De a mi politikánk czélja nem is az, hogy az ellenzékot minden áron megbuktassuk. Nekem nincs az ellenzék ellen kifogásom; csak ő ne ragadhasa kezébe a gyeplőt; csak ő ne álljon a dolgok élére. Megmondom egy mesével, mért nem tartom ezt tanácsosnak. (Halljuk!) A mesebeli kigyó farka azt mondá egy izben a fejnek: „te már elég soká mentél előre; enged csak, hadd legyek egyszer én is elöl, mert az utóvégre sem igazságos, hogy mindig csak a fej menjen előre, holott bennem több az erő, több a mozgékonyaság, a jogegyenlőség korában élünk, engedd már, hogy én menjek előre.” A fej engedett s a kigyó farkával ment előre.

Mint hogy azonban a farkán természetesen nem volt szeme, lebukott egy verembe, melyből azután kijönni nem tudott. Tiszteltjük és becsüljük az ellenzékot mindannyian, nem kételkedünk hazafiságában; csak hogy nem akarjuk kezére bízni az ország dolgát; mert félünk, nem eléggé szemes arra, hogy kikerülje a vermet. (Derűtség és helyeslés.)

Mert bizony sok ellenségünk van jobbról is, balról is. Mi ugyanazért sohasem tudtuk helyeselni semmiképen a baloldallal azon politikáját, mely szövetségese hozta őt a csehekkel, s ugyanazon egyenekkel, kik 48—49-ben adáz kézzel emelték a testvérgyilkos kardot ellenünk. (Zajos helyeslés.) Mi nem helyeselhettük azon elvet,

melyet egy nagy férfi csak nem rég mondott ki, hogy a földolog: megbuktatni az ellenfélt; ám szövetezzünk e czélra bármily, de erjük el a czélt! Mi azt hisszük, hogy nagy és nemes czélok elérésére csak nagy és nemes eszközöket szabad alkalmazni; mi nem fogjuk felírni zászlónkra soha mint Zápolya tevő: „Flectere si nequeo superos, Acheronta movebo”: „ha nem gondol velünk az ég, a pokoltól kérek segélyt!”

Magyarország jövője, szokta mondani Eötvös József b., kulturai kérdés. Attól függ hazánk jövője, vajjon tudunk-e haladni az európai művelt nemzetek civilizációjával párhuzamosan, vajjon feltudjuk-e emelni népünket a művelődés azon magaslatára, melyen képessé válik betölteni magasztos kulturai missióját. (Tetszés és helyeslés.)

És itt fel kell hívnom önök figyelmét egy tárgyra, mely rám nézve egyike a legkedvesebbeknek, s ez a nevelés ügye. (Halljuk! Halljuk!) Nekünk nagy szükségünk van sok és jó iskolákra! Nem az a kérdés, vajjon az iskola közös legyen, vagy felekezeti; hanem a cél az, hogy jó legyen; hogy megfeleljen rendeltetésének, hogy képes legyen az élet igényeinek megfelelő nevelést adni gyermekeinknek. (Igaz!)

A törvényben kimondott jogegyenlőség holt betű marad örökké, ha az iskola nem képes a legszegényebb ember fiának is oly nevelést adni ingyen, minőt a gazdag megszerezhet pénzével; (Élénk helyeslés és éljenzés) ha az iskola nem nyújt elegendő alkalmat és eszközt arra, hogy kiki saját erejéből szerezhesse meg magának a tért, melyen tehetségeivel a közügynek szolgálatot tehet. (Élénk helyeslés.)

Nem ok nélkül hangoztatták annyiszor a legközelebb lefolyt háboruban, hogy nem a német seregek, nem a német generálisok verték meg a francziákat, hanem a német iskolamesterek. A német hadseregben nagyobb volt a műveltség s így a fegyelem, mely legyőzte a francia vitézséget. Dicsően, vitézül harcoltak a franczia seregek; de alapos nevelés, alapos műveltség nélkül mit sem ért a vitézség, ez óriási lelkesedés, mely pillanatra, mint a szalma tűz, vakító lánggal ég; a győzelem mindenkor azé, ki türo, kitaranni tanult. (Helyeslés.)

Kivánon tehát, hogy a magyar embernek minden gyermeke jó, alapos nevelést kapjon, mely felgyujtsa benne az isteni szikrát, s elvezesse oda, hol az ország javára, boldogítására haszonnal munkálkodhatik. (Helyeslés.)

Ott fognak önök engem találni mindig az első sorban azok között, kik a nevelésügye iránt buzgólkodnak. Én azt hiszem, hogy e téren fukarkodnunk nem szabad, mert hazánk jövője van vele elváhatlan kapcsolatban. (Helyeslés.)

Azon beszédben melylyel engem fogadni sziveskedtek Gyöngyös polgárai, azt hangsúlyozták, hogy ezen város tulnyomóan katolikus, s a vallási kérdésre nézve kívánták tudni nézeteimet. Én azokat már előbb kifejtém, most röviden kimondom, hogy mint ellensége minden censurának, mint védője a szabadságnak a placet eltörlesztése fogok szavazni, hogy kívánon, miként ez állam és egyház közt az összeköttetés megszakíttassék, a katolika egyház maga rendezze el beldolgoit s jóságainak, fundationak kezelését s birtoka oly szent legyen, mint bármily más birtok. Én a vallásos érzületet tisztelem bármí formában nyilatkozzék, kívánon tehát, hogy semmi vallás guny tárgyává büntetlenül ne tétessék, mindenki polgártársának vallási meggyőződését tisztelje. E részben csak azt ismétlem mit különböző időben több helyütt nyíltan s világosan kifejtettem.

Hiszem, hogy ezen nézetek viszhangra találunk, hiszen, a magyar soha nem volt türelmetlen.

A magyar nemzetnek, t. polgártársaim: megvolt mindig egy fényes tulajdonsága: ez a józanság. Ha egy-egy pillanatra néha el is ragadta a szenvedély és lelkesedés, ha többet akart, mint a mennyit elérni lehetett, végre még is győzött a józanság intő szava. Láttuk, hogy országgyűlésről országgyűlésre növekedett a józan észélyes elem. Ez az, mi reményt s bizalmat önt belém a jövő iránt, s ezért hangsúlyozom önök előtt ismétellen, hogy soha ne kívánjunk egyszerre többet, mint a mennyit erőnk elbir, mert mint a költő mondja:

„— vezért, ki

Erejénél többet mer

Ad az Isten haragjában

A nemzetnek, kit megver.”

(Élénk hosszas helyeslés.)

Ugyan azért ne bizakodjunk el, t. polgártársaim, soha! Az elbizakodás volt mindig egyik nagy hibánk. (Igaz! Ugy van!) Ne bizzuk el magunkat, bármily jól, bármily rendben állnak ügyeink; gondoljunk vissza az elmúlt idők viszontagságaira, a nehéz napok veszélyeire! (Élénk helyeslés.) Mindenki lájja, hogy országunk haladásnak, virulásnak indult; hogy ez tartós legyen, észélyesen, ovatosan kell haladnunk előre, és ha önök is, t. polgártársaim, így vannak meggyőződve, tökéletesen meg fogok felelhetni önök megbízásának. (Eljenzés és helyeslés.)

A Deák-párt t. polgártársak! a haladást, a reformot irta zászlajára, ép’ ugy mint az ellenzék; a különb-

